

הגדרו:

בנעלי עיבוס

תוכנית התחלות המתפרסמת בעיתונות. משכנעת את האוכלוסיה שעליה להיאבק על עצם חייה. אילו היו בעלי-שכם זקוקים לבייתוספר למרד, למרות אלפי שנות ניסיונם, הרי שילטון הכיבוש היה מספק להם בתיספר זה.

מ אז הסכמי קמפ-דייוויד מחמיר תהי לך זה בתאוצה גוברת, כמו מכונית המתגלגלת במידרון. ההסכמים גראים בעיני כל הפלסטינים כמוזימה לחיסול העם הפלסטיני. אם היו בימים הראשונים ספקות בעניין זה, הרי באו תוכנית-האוטונומיה של מנחם בגין, בתוספת ההתנחלויות האחרונות, וסילקו כל ספק. תהיה דעתו של אנוור אל-סאדאת כאשר תהיה — מנחם בגין רואה בהסכם כמים הכשר לסיפוח השטחים הכבושים, בדרך עקיפה.

אל-סאדאת הנשיא גימי קארטר ואולי גם מנחם בגין האמינו, כאשר חתמו על ההסכמים, כי תושבי השטחים המוחזקים הם מתונים יותר מאשר אש"ף, וכי על כן אפשר להשתמש בהם כדי להוציא את אש"ף מן התמונה. לכן נקבע בהסכם כי הנציגים הנבחרים של תושבי הגדה ה- מערבית ורצועת עזה יקחו חלק במשא ומתן על המעמד הסופי של הגדה ורצועה. לעיני העם הפלסטיני נדלק אור אדום. הסעיף התפרש אצל הפלסטינים כנסיון לחסל את המנהיגות הלאומית שלהם ולשל לול את זכויותיה של מחצית העם הפלסטיני התייה בגולה. לדעתם, נועד לראשי הציבור בגדה ורצועה תפקיד של קוויילינגים, שיתנו הכשר לסיפוח השטחים לישראל.

התוצאה היתה מובנת מאליה: הקצנה של המנהיגות בגדה. כל מנהיג בשטחים המוחזקים משתדל עתה להוכיח שאינו קוויילינג, שלא יכבד בעמו, שלא ישתתף בשום מוזימה נגד אחדות העם הפלסטיני.

כך השיגו הסכמי קמפ-דייוויד (ומעשיו של בגין בעיקבותיהם) את ההיפך הגמור ממה שהתכוונו לעשות. תחת גדל מנהיגות מתונה יותר בשטחים המוחזקים, הם הקשיחו את המנהיגות שם ואילצו אותה לדבר בשפה קיצונית יותר. **אם יאותו נציגיה של ממשלת ישראל להיוועד עם אנשי אש"ף, וזוא גם בחשאי הם ייווכחו לדעת כי רבים מהם מדברים עתה בשפה מתונה יותר מאשר ראשי העיריית יות בגדה, וכי יהיה הרבה יותר קל להגיע עימם להסכם.**

מ ה הלאה? ברור כי שכעה אינו יחיד בדיעותיו. להיפך, כל ראשי הציבור בגדה ורצועה שותפים לדיעות אלה. כולם סבורים כי הפיגועים החבלניים בישראל מוצדקים. כל עוד נמשך הכיבוש. אין פירוש הדבר שכולם אכן דוגלים ב- המשך הפיגועים. יש בנייהם, כמו בצמרת אש"ף, הסבורים כי הפיגועים הפכו מכ- שיר מוזק ומיותר בעידן זה. אך גם ה- פלסטינים הסבורים כך, מאמינים כי ה- פיגועים הם מוצדקים במצב של כיבוש ואי-הכרה בהם. (ולהבדיל: לא מעט אנשים התנגדו בשעתו לפעולות אצ"ל ולח"י, אך הצדיקו אותן כלפי הבריטים). אפשר להוקיע את שכעה על כך שלא הוסיף מיד, באותה שיחה, שאין הוא מצדק הריגת נשים וילדים. אילו היתה לו שהות לחשוב, ואלמלא סבר כי זוהי שיחה פרטית, מן הסתם היה מקפיד לומר זאת. אך מכיוון שלא היתה זאת הצהרה לפירסום, שבה יש לשקול כל מלה, אלא שיחה חופ- שית להסברת גישות, אין לכך משמעות רבה ובוודאי אין כל הצדקה לטענה כאילו יש כאן הסתה לרצח (בשיחה פרטית עם אלוהם).

אך העיקר הוא ששכעה מייצג כיום את כל האוכלוסיה בגדה ובי רצועה. אם יגורש או יודח, ישום הדבר ללעג וזקלם את כל רעיון האוטונומיה. הנציגים הנבחרים של תושבי הגדה ורצועה יישכו ככלא או בגדה — והאוטונומיה המהוללת תופח את נישמתה עוד לפני שנולדה.

וועידת ניו אטרק בווינגטון הודיעו על נכונותם לבוא (דבר שנמנע עליידי ממשלת ארצות-הברית), ואילו ראשי הערים מן הגדה, שהוזמנו אף הם ואשר יכלו לבוא, נמנעו מלהופיע והסתפקו בשיגור הגברת רמונה טוויל מטעמם.

ראשי הגדה, ובעלי-שכם בוכים לב, אמנם אינם קיצוניים יותר מאשר צמרת אש"ף, אך אין הם גם מתונים יותר. הם נוקטים עתה שפה קשוחה יותר מאשר כמה י- כמה מראשי אש"ף.

ועתה באה ההתבטאות של בסאם שכעה. מה גרם לכך?

מותו של אבימלך ליד שכם (ציור של דורה)

ב רור מה גרם לכך, וברור גם מי גרם לכך. הכיבוש הישראלי נזקק לאמצעים קלא- טיים של כל כיבוש: מעצרים, דיכוי הפי- גנות קשות, פתיחה באש על הפגנות אלימות. אלפים רבים מבני הגדה כבר עברו את בתיה-הכלא הישראליים, ורבות היו עצורים במשך תקופות קצרות. כימעט כולם טוענים כי הוכו, ואחדים טוענים כי עונו. לאדם החי תחת כיבוש צבאי — כל כיבוש צבאי — אין זכויות לאומיות, ואין גם זכויות אישיות. המניח את הדגל האסור הולך לכלא. המרגיז את השלטון, או משהו משוטטיו או מפסקידיו, מסתכן במעצר ל- בגירוש.

כל שידטון-כיבוש משניא את עצמו על האוכלוסיה. השידטון שלי נו אינו יוצא מכלל זה. אך לכיבוש שלנו נתלו תופעות, שאינן מקובלות בשילטון-כיבוש רגיל. מופקעות אדמות, נלקחים המים. מוקמות התנחלויות אדמות שהאוכלוסיה רואה בהן את אדמתה — ואין הבדל רב בין אדמה "פרטית" ואדמה "ממשלתית" המהווה רזרווה קרקעית של העם החי במקום. בני הגדה ורצועה מאמינים עתה, כי הכיבוש הישראלי מאיים על עצם קיומם הלאומי והאישי. כל פרובוקציה מסוג אלו- מורה, כל התבטאות של אריק שרון, כל מכת ואחראית, שתוכל לנהל משא-ומתן עם ישראל. ההנחה היתה שהמנהיגות זו תהיה מציאיתית ומתונה יותר מאשר אש"ף, שנקט אז עדיין בעמדות קיצוניות וקשר חות.

הצעה זו לא נתקבלה. כמוכן, מפני שגם אשכול לא חלם להציע לפלסטינים פיתרון סביר לבעייתם הלאומית. המנהיגים המתונים עמדו עד הקמת מדינה פלסטינית בגדה ו- ברצועה, שתחיה בשלום עם י- רא - בעוד שהנהגת אש"ף דחי תה אז מכל וכל את הפיתרון הזה ואף הגדירה אותו (במוסמך רשי מי שהיה מכוון נגדו) כ"מוזימה ציונית".

ל תכן שמכל ערי הארץ, שכם היתה מאז ומעולם הסוערת והמרדנית ביותר. כאשר הגיע אליה אברהם אבינו, כבר היתה שכם עיר כנענית עתיקה. שם התי- חוללה הקטטה הגדולה בעיקבות אונס דינה, כאשר שימעון ולוי, בני יעקב, ערכו את הטבח הגדול בעיר. שם התכנסו ראשי השבטים והכריזו על פרישת ישראל מל- טון בית-דויד.

התיאור הצירי ביותר של רוח העיר ניתן בפרשת אבימלך. הגבירים של העיר, "בעלי שכם", נתנו לאבימלך, שיבעים כסף כדי לשכור, אנשים ריקים ופוחזים, ששחטו את כל בני יובבעל, שיבעים אש, על אבן אחת. ויאיספו כל בעלי-שכם... וילכו וימליכו את אבימלך למלך עם אילון מוצב אשר בשכם.

אלום בעלי שכם לא אהבו את הדיקטטור שלהם, כשם של אהבו את בו מעולם שום שידטון. ויציאו השדה, ויבצרו את כרמיהם, וירי רכו, ויעשו הידולים, ויבואו בית- אזוחיהם, ויאכרו וישתו ויקלדו את אבימלך."

סופם היה רע, כידוע. אבימלך כבש את העיר, הרג את תושביה, נתץ אותה "ורועה מלח". אבל זה לא הוסיף לבעלי- שכם לאורך ימים. אחרי שאבימלך נפצע אנושות על-ידי פלח-רכב שנוקע על-ידי אשה מראש מיגדל, וביקש מאנשיו להרגה, קמה שכם שוב על רגליה.

מאז, כך נדמה, ממשיכים בעלי-שכם לאכול, לשחות ולקלל את השילטון, עד עצם היום הזה. בימי הבריטים היתה שכם מרכז "המרד הערבי" של 1936. בימי השילטון הירדני, בשעה שחברון הסתדרה עם בית-המלוכה, היתה שכם מרכז המרי- דות וההתקוממות שפרצו מדי פעם, ו- רבים מ"בעלי-שכם" דהיום הכירו את ה- כלל היירדני מכפנים. מאז הכיבוש הי- שר, ראלי, כאשר ראשי עיריית-חברון למדו להתהלך בין טיפית-הגשם ולהימנע מערי מות חריף עם שילטון-הכיבוש, עומדים בעלי-שכם שוב ושוב בראש ההתנגדות לממשל הצבאי.

הדברים התקפים, שאמר השי בוע כסאם שכעה למתאם פעולות צה"ל בשטחים המוחזקים, תואי מים את ההיסטוריה של העיר הי יפהמיה, ב-3000 השנים האחרונות. ראשי-העירייה הוא יורשם של אותם בעלי-שכם מומי קדם, שי- היו קילדת השידטון.

ר בים בישראל? הוכו בתדהמה על-ידי הדברים שאמר (או לא אמר) ראש עיריית-שכם באותה שיחה.

הם התעוררו בפעם הראשונה מול פני התפתחות, אשר שילטונות ישראל ואמצעי- התיקשות שבה ניסו להתעלם ממנה ב- שנים האחרונות. אפשר לקרוא להתפתחות זו בשם "השפעת הכיבוש על הנכבש".

במילים פשוטות: הכיבוש אי- נו מחנך לירידות בין העמים, ואי- נו מקים דור של חובבי-ציון. הוא מגדל דור של מתנגדים קיצוניים, והוא עוזר לגדל דור של שונאי- ציון.

מ מחרת הכיבוש, בקיץ 1967, היתה הדיעה הכללית שהאוכלוסיה בשטחים המוחזקים מהווה את החלק המתון ביותר בקרב העם הפלסטיני. מומחים שונים ואנשי מחנה-השלום הישראלי סיררו בגדה וברצור עה, החליפו דיעות עם ראשי-הציבור ש- שמעו דברים כנים מפהם. לא היתה כ- דברים אלה חנופה או התרפסות, והיש מהר למדו שני הצדדים בשיחות הפרטיות האלה להתבטב בגילוי-לב נוקב. הפלסטינים התרשמו מן החו- פש שניתן להם להגיד דברים כ- טים באוזני הכובשים, לפחות כ-